

Kilábalás a válságból és újjáépítés: az Amerikai Egyesült Államok helyzete az új évtized hajnalán

Power, Samantha: "The Can-Do Power: America's Advantage and Biden's Chance."
(*Foreign Affairs, January/February, 2021. Vol. 100. No. 1. p. 9.*)

Furman, Jason: "The Crisis Opportunity: What It Will Take to Build Back a Better Economy." (*Foreign Affairs, January/February, 2021. Vol. 100. No. 1. p. 24.*)

A két tanulmány a világhatalmi vezető szerepétől közelmúltban érezhetően eltántorodott Amerikai Egyesült Államok koronavírus-válsággal és megosztottsággal terhelt bel-, valamint ellentmondásokkal teli külpolitikájának lehetőségeit kísérli értelmezni a 2020-as elnökválasztás eredményének fényében. Recenzióink keretében megpróbáljuk felderíteni az összefüggéseket a Trump-adminisztráció hagyatéka és a Kínai Népköztársaság előretörése között, illetve mérlegeljük Joe Biden esélyeit: vajon hogyan állítható helyre az USA II. világháborút követő, új világrendet kialakítani képes tekintélye úgy, hogy közben a válság ne tegye tönkre az elmúlt évek gazdasági növekedését és az amerikai középosztály jólétét?

A két szerző – Samantha Power és Jason Furman – egymáshoz szorosan kötődő tanulmányában főként ezen kérdésekre keresi a választ. Samantha Power ENSZ-nagykövetségként szolgált a Egyesült Államokat, míg Jason Furman a Gazdasági Tanácsadók Tanácsa (CEA) elnökeként tevékenykedett. Mindketten demokraták, Barack Obama második kormányzati ideje alatt töltötték be említett fontos tisztségeiket, ebből fakadóan a cikkek – szakmai tartalmuk mellett – teret engednek a szerzők személyes véleményeinek megjelenítésére is. Úgy gondoljuk, hogy ez a jelenség helyenként túlzott optimizmust kölcsönöz az Egyesült Államok múltjával, jelenével és jövőjével is foglalkozó két tanulmánynak. Írásunk elkészítése során törekedtünk a tárgyilagosságra, valamint a szakmai tartalom pontos közvetítésére.

Az üzleti-közgazdasági szféra kutatói – így a cikk szerzői is – egyetértenek abban, hogy Donald Trump nem tudott sikeres választ adni a koronavírus terjedésére: többek között a kormányzat lassú válasza miatt szabadult el a járvány az országban, recenzióink megszületéséig mintegy 450 ezer áldozatot követelve az Egyesült Államok területén. A járvány kiindulási pontjának számító Kínában ezzel szemben – a hivatalos adatok szerint – 5 ezer fő hunyt el a betegség következtében. Fontos megemlíteni, hogy a kormányzati irányítás mellett természetesen egyéb tényezők is hozzájárultak a „kínai modell” sikeréhez, olyan társadalmi vonások, melyekkel a főként gazdaság alakulását nyomon követő szakcikkek kevésbé foglalkoznak – ilyen társadalomba ivódott kulturális tényező például Kluckhohn és Strodtbeck [1961] nyomán a társadalom „kollektivistá” vagy „individualista” mivolta, mely nagyban befolyásolhatta az egyes társadalmak szabályok betartására való hajlamát.

Kína víruskezelésének sikeressége még több teret adott az ország nagyhatalmi ambícióinak kiteljesítésére. A Kína által megtámogatott országok a sorozatos infrastrukturális befektetéseken kívül képesek lesznek hozzájutni a vírus elleni oltóanyaghoz is, további elköteleződést vállalva ezzel a Kínai Népköztársaság felé, mely a „vakcina-diplomácia” nyerteseként igen komoly versenyelőnyhöz juthat az Egyesült Államokkal szemben. A Biden-adminisztráció egyik legnagyobb első feladata az ezen folyamatokra való megfelelő

reakció biztosítása a járvány belföldi terjedésének megfékezése mellett. Hogyan fordíthatóak vissza az elkerülhetetlennek látszó folyamatok?

Az amerikai külpolitika megítélése nagymértékű negatív fordulatot vett Obama leváltását követően, amit Trump és a mögötte álló prominens republikánus tömeg Biden győzelmére adott reakciója is alátámaszt. A szerzők szerint a Trump-adminisztráció képtelen volt hatékony védelmi intézkedéseket hozni a járvány során, ezzel rontva az Egyesült Államok helyzetét a világpolitikai térképen. Azonban a félrekezelt világvilágjárvány csak az USA inkompetens mivoltát jelképező jéghegy csúcsa. Egyre kevesebben értenek azzal egyet, hogy Amerika képes vezető szerepet felvenni a klímaváltozás és egyéb globális problémák megoldás során, mivel azok szakértelmet és konszenzusra törekvő, hatékony irányítási stratégiát igényelnek. Ennek köszönhetően a Biden-adminisztráció első és egyben legfontosabb feladata a belső problémák megoldása – többek között a járványkezelés, a gazdaságvédelem és a demokratikus intézményrendszer restaurációja – , majd az USA-ba vetett általános bizalom visszaállítása, melyet “Build back better”, azaz “Építsük újjá jobban” programjával tervez megvalósítani.

A szakértelem fejlesztésében jelentős szerepe van az egyetemeknek és az ott tanuló külföldi diákoknak is. Ezzel ellentétben az utóbbi évek külföldi diákokat célzó propagandái igen más benyomást keltenek: az amerikai egyetemek szakmai kiválóságának és sokszínűségének hangsúlyozását a külföldi diákok vízumigénylését megnehezítő intézkedések kísérték. A jelenlegi helyzetben viszont a legköltséghatékonyabb erőforrás a nemzetközi diáktársadalom, így a számukra vonzó feltételek kialakítása nagy jelentőséggel bír az Egyesült Államok egészségének jövőbeli megítélésében. A jelenlegi diáktársadalom a jövőbeli kutatás-fejlesztésnek, valamint a folyamatos innovációnak is a kulcsa. Ezen területek fontosságát pedig egy negatív példán keresztül mutatják be a szerzők: az USA nem tűzte ki elsődleges stratégiai célul a koronavírus elleni vakcina exportálását, “csupán” belföldi használatra elegendő dózis legyártására és beszerzésére törekedett a Trump-adminisztráció, újabb versenyelőnyre jogosító kártyát csúsztatva ezzel a Kínai Népköztársaság kezébe. Innovációs központként az Egyesült Államok ezt a folyamatot aligha engedhetné meg magának, egy, az USA külkereskedelmének jövőjével foglalkozó vezetői réteg nem mulasztaná el stratégiai partnerségek kialakítására ezt az alkalmat. A vízumigénylést korlátozó rendelkezések életbeléptése ellenére 2019 során a nemzetközi oktatás volt a hatodik legnagyobb szolgáltatás-ágazati export, amely közel 44 milliárd dollárral járult hozzá az amerikai költségvetéshez.

12 évvel ezelőtt Joe Biden hasonlóan nagy problémákkal nézett szembe friss alelnökként, most januárban pedig ismét a válságkezelés feladatai kötelezik – immáron elnökként. Mint ahogy azt korábban említettük, legfontosabb feladata természetesen a koronavírus-járvány megfékezése lesz, amelyhez szorosan kötődik a nehéz helyzetbe került háztartások és a kisvállalkozások támogatása, a munkahelyek védelme és sok egyéb intézkedés, amit a 2020 márciusában elfogadott Cares Act címszóval fémjelzett gazdaságvédelmi törvény tartalmaz. A törvény sok területen sikeresnek bizonyult az első 3 hónapban, hiszen kiemelkedően magas, a GDP közel 30%-át kitevő pénzügyi mobilizálást eszközölt, azonban az ezt követő hónapok során az egyes rendelkezések nem kerültek megújításra, megbénítva ezzel a konszenzus kialakítására képtelen Kongresszust és az Elnököt. A szerző szerint a törvény legfontosabb funkciója a munkanélküliek biztosítása és támogatása volna, legfőképpen hosszútávon. S habár a munkanélküliek aránya az áprilisi csúcs óta (14,7%) októberig (6,9%) folyamatosan csökkent, azóta 6,7%-on stagnál [Statista Research Department, 2021]. Az Egyesült Államokban a munkanélküliek munkahelyekhez való irányításának problémája nem újkeletű dolog, hiszen a 24-54 év közötti férfiak foglalkoztatottsági aránya 86-87% körül mozgott az elmúlt évek során. Az infrastruktúra-fejlesztés középpontba helyezése több szempontból előnyös lehet, hiszen nem csupán a válság kezelésében segíthet, de ezáltal közvetetten a foglalkoztatottsági arány növelésében is közrejátszhat. A munkanélküliek támogatásán felül felmerült a

háztartások támogatásának kérdése, mivel a vírushelyzetnek köszönhetően nőtt azon családok aránya, amelyeknek az alapvető élelmiszer beszerzése is nehézséget okoz pénzügyileg. A javaslatok között szerepel például egy 1200 dollár értékű egyszeri támogatás az alacsony bevételű háztartások számára vagy egy általános élelmiszer-támogatás gondolata is, amitől gazdaságélénkítő hatásokat várnak. A szerzők továbbá hangsúlyozzák, hogy a helyi kiadások ösztönzésének gazdasági haszna sokkal jelentősebb, mint bármely más költségvetési intézkedés, így érdemes lenne ezt szem előtt tartani a Cares Act további alkalmazása során, hiszen az ehhez kapcsolódó finanszírozási forma megakadályozná az oktatásra és egyéb helyi szolgáltatásokra fordított összegek csökkenését.

Az Amerikai Egyesült Államok a világ egyik legnagyobb gazdasága lévén jelentős méretű feketegazdasággal rendelkezik, ami erősen kötődik a korrupcióhoz. A Világbank számításai szerint a vállalkozások és magánszemélyek közel 1 billió dollárt fizetnek ki évente kenőpénzként. A korrupció és a bűnelkövetés miatti közfelháborodás világszintű tömeges megmozdulásokat idézett elő: a korrupcióellenes tüntetések gyakorisága évente átlagosan 11,5%-kal nő. A korrupció agresszív kezelése tehát fontos tényező lehet a demokratikus recesszió tompításában, mindamellett segít az országoknak megőrizni az értékes állami forrásokat a világjárvány és az abból következő gazdasági válság idején. Az antikorrupciós megmozdulásokban való részvétel továbbá egy stratégiai lépés, hiszen segíti az USA pozicionálását az autokratikus Kínával szemben. Kiegészítésként, az elnöknek nagyobb erőforrás-allokációt kellene rendelni az amerikai hírszerzés számára az internacionális pénzügyi bűncselekmények feltárása során, biztosítva, hogy az adminisztráció ne összpontosítson aránytalanul nagy figyelmet a technikai kivitelezésre, miközben figyelmen kívül hagyja az esetek tényleges felépítéséhez és a korrupciós hálózatok felszámolásához szükséges bizonyítékgyűjtést. Amennyiben a kifejtett folyamatok hatékony gépezetként, egymáshoz illeszkedve működésbe lépnek, a várakozások szerint elkerülhető lesz a tartós munkanélküliség az Egyesült Államokban.

A szerzők megvizsgálták, hogy a Biden-kormány milyen intézkedések segítségével tudná enyhíteni a járvány okozta munkanélküliséget és elszegényedést. Összefoglaltuk továbbá, hogy az Egyesült Államok reputációját csak olyan határozott, stratégiai vezetéssel lehet helyreállítani, mely szakértői apparátust alkalmaz, előtérbe helyezi az folyamatos kutatás szempontjából nélkülözhetetlen egyetemi oktatást, versenyképes "vakcina-diplomáciát" folytat, és sikeresen veszi fel a harcot a nagymértékű korrupcióval. De mi történik a világ gazdaságban, és hogyan hatnának ezen lépések az USA nagyhatalmi státuszára?

Az Egyesült Államok frissen megválasztott elnöke utalt arra, hogy első külpolitikai intézkedései az ország által kialakított liberális világrend fenntartására fognak irányulni. Ez a gyakorlatban azt jelentheti, hogy az USA törekedni fog a nemzetközi kereskedelembe való aktív részvételre, és az elzárkózás politikája helyett támogatni fogja a szövetséges, demokratikus értékrenden alapuló országokat. Ezen lépésekkel megerősödhetne az Egyesült Államokba vetett azon nemzetközi bizalom, amely a nagyhatalmi státusz megőrzésének egyik fontos garanciája. Az aktív külpolitikai részvételre például szolgálhat az USA szinte azonnali reakciója a cikkek megjelenése óta történt burmai katonai puccsra, a Biden-kormányzat az általános szankciók kiszabása mellett a katonai beavatkozás lehetőségét is mérlegelte [Toosi & Seligman, 2021].

A világ vezető hatalmának kiléte jelenti a XXI. századi, kiteljesedő globalizáció egyik legnagyobb megválaszolatlan kérdését. Tagadhatatlan, hogy Kína – egyre növekvő külföldi működőtőke befektetéseivel, valamint a kis, nyitott gazdaságok számára visszautasíthatatlan hitelezési konstrukcióival – mintegy "bejelentkezett" a vezetői szerepre, ám ahogyan azt cikkében Samantha Power is hangsúlyozza, a fejlett országok egy jelentős része erős kételyekkel kezeli a Kínai Népköztársaság terjeszkedési módszereit. Az Egyesült Államok számára még mindig jelen van a lehetőség a globális világhatalmi pozíció

betöltésére, de ehhez igen aktív külpolitikára, valamint belső konfliktuskezelésre van szükség, mindezen problémák együttes kezelése pedig igen komoly kihívás lesz a Biden-adminisztráció számára.

Gyuricza Petra Rebeka¹ - Keményfi Gergely²

Felhasznált irodalom:

Kluckhohn, F. R. - Strodtbeck, F. L. (1961): Variations in culture orientations. New York, NY: Elmsfort.

Statista Research Department: Monthly unemployment rate in the United States from December 2019 to December 2020 <https://www.statista.com/statistics/273909/seasonally-adjusted-monthly-unemployment-rate-in-the-us/>
(Megnyitva: 2021. 01. 29.)

Toosi, N. - Seligman, L.: Biden administration officially calls Myanmar coup a 'coup'. Politico, February 02, 2021. <https://www.politico.com/news/2021/02/02/biden-administration-myanmar-coup-465001>
(Megnyitva: 2021.02.03.)

---

¹ egyetemi hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem

² egyetemi hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem